

Sir Arthur Conan Doyle

A sátnak kutyája

Jenatán Könyvmolyképző

Sir Arthur Conan Doyle

A sátán kutyája

Harmadik kiadás

Könyvmolyképző Kiadó
Szeged, 2013

1

MR. SHERLOCK HOLMES

Mr. Sherlock Holmes, aki rendszerint igen későn kelt, kivéve, ha – mint az gyakran megtörtént – egész éjszaka fönmaradt, éppen a reggelizőasztalnál ült. Én a kandelószőnyegen álltam, és fölszedtem a földről a sétabotot, amelyet múlt éjszakai látogatónk ottfelejtett. Remek darab volt, vastag nyéllal és gömbölyű fogantyúval, az a fajta, amellyel könnyedén el lehet intézni vitás ügyeket. Közvetlenül a fogantyú alatt széles, csaknem egy hüvelyk átmérőjű ezüstszalag futott körbe. „James Mortimernek, a seborvosok királyi testülete tagjának, C. C. K.-beli barátaitól” – ezt vésték bele, és a dátumot: „1884”. Az a fajta bot volt, amelyet a régi vágású házi orvosok szoktak hordani – méltóságteljes, megbízható és megnyugtató.

– Nos, Watson, mi a véleménye?

Holmes háttal ült nekem, én pedig semmi jelét nem adtam, mivel foglalkozom éppen.

– Honnét tudja, mit csinállok? Azt kell hinnem, hátul is van szeme!

– Az nincsen éppen, viszont van egy fényesre tisztított, ezüstberakású kávéskannám, amelyik itt áll előttem az

asztalon – felelte. – De mondja csak, Watson, mit okoskodott ki a látogatónk sétabotjából? Mivel balszerencsénkre elszalasztottuk, és sejtelmünk sincs róla, mit akarhatott, ez az itt felejtett emléktárgy bizonyos fontosságra tett szert. Hadd hallom, most, hogy megvizsgálta a botot, milyennek képzei a tulajdonosát?

– Azt hiszem – mondtam, igyekezve tőlem telhetőleg társsam módszereit alkalmazni –, hogy dr. Mortimer sikeres, idősebb orvos lehet, aki köztiszteletnek örvend, hiszen ezt a botot tisztelőitől kapta ajándékba.

– Jó! – mondta Holmes. – Remek!

– Továbbá úgy vélem, erősen valószínű, hogy vidéki körorvossal van dolgunk, aki gyakran keresi fel gyalogosan a betegeit.

– Ezt meg miből gondolja?

– Abból, hogy ez a bot, jóllehet új korában igen csinos darab lehetett, meglehetősen ütött-kopott, és nemigen tudom elképzelni, hogy egy városi orvos ilyet hordjon magával. A vastag védővas teljesen elkopott, tehát nyilvánvaló, hogy a botot a tulajdonosa jó sokat használja.

– Nagyon helyénvaló következtetés! – bólintott Holmes.

– Aztán itt van a feliratnak ez a része: „a C. C. K.-beli barátai”. Fölteszem, a C. C. K. valamilyen kórusnak a rövidítése: az emberünk alighanem valamilyen orvosi segítséget nyújthatott a kórus tagjainak, ők pedig ezzel a kis ajándékkal hálálták meg a fáradságát.

– Istenemre, Watson, ma fölülmúlja önmagát! – kiáltott föl Holmes. Hátralökte a székét, és cigarettára gyújtott. – Azt kell mondjam, hogy az írásaiban, amelyekben az én szerény eredményeimet méltatta, rendszeresen alábecsülte a tulajdon képességeit. A maga elméje, ha önmagában talán nem is ragyogó, mindenesetre jól vezeti a fényt. Akadnak

emberek, akik maguk nem zsenik ugyan, mégis, figyelemre méltó mértékben képesek stimulálni egy zsenit. Bevallom, kedves barátom, hogy én igen sokat köszönhetek magának.

Eddig ilyet sose mondott, és nem tagadhatom, hogy szavai nagyon megörvendeztettek, mert korábban gyakran bosszantott, hogy olyan közönyösen fogadja csodálatomat és azt az igyekezetemet, hogy megpróbáljam megismertetni a nagyközönséget a módszereivel. Arra is büszke voltam, hogy nekem is sikerült valamennyire elsajátítanom ezeket a módszereket, olyannyira, hogy képes vagyok mesterem meglegedésére alkalmazni őket. Holmes most kivette a botot a kezemből, és néhány percig szabad szemmel vizsgálta. Aztán arcán fölvillant az érdeklődés, letette a cigarettáját, az ablakhoz vitte a botot, és ott újra szemügyre vette, ezúttal nagyítólencsén keresztül.

– Érdekes, bár könnyű feladat – mondta, miközben visszault kedvenc helyére, a pamlag sarkára. – Kétségkívül van néhány érdekes jelzés a boton, amelyek alapján számos következtetést vonhatunk le.

– Van valami, amit én nem vettem észre? – kérdeztem kissé fontoskodva. – Remélem, semmi lényeges nem került el a figyelmemet.

– Attól tartok, kedves Watsonom, hogy szinte valamilyen következtetése hibás volt. Amikor az előbb azt állítottam, hogy jó ötleteket adott, őszintén szólva arra gondoltam, hogy a tévedéseivel akaratlanul is az igazság felé vezetett engem. Nem mintha ezúttal teljességgel hibásan következtetett volna. A bot tulajdonosa kétségkívül vidéki kőrörös. És jó sokat gyalogol.

– Vagyis igazam volt.

– Bizonyos mértékig.

– De hát ez volt minden.

– Nem, nem, kedves Watsonom, nem ez volt minden – ó, korántsem! Én például úgy vélem, hogy a K. betű inkább kórházat jelent, mint kórust – mert nem sokkal valószínűbb-e, hogy egy orvos egy kórháztól, mint hogy egy kórustól kapjon ajándékot? Ha pedig a C. C. kezdőbetűk egy kórház neve előtt állnak, igen természetesen adódik a következtetés, hogy a szóban forgó intézmény a Charing Cross-i Kórház.

– Igaza lehet.

– Legalábbis nagyon valószínű. Ha pedig ezt elfogadjuk munkahipotézisnek, akkor egészen új alapról kezdhethük meg ismeretlen látogatónk személyazonosságának kikövetkeztetését.

– Nos, tegyük föl, hogy a C. C. K. betűk csakugyan a Charing Cross-i Kórházat jelentik – miféle további következtetést vonhatunk le ebből?

– Hát nem jut eszébe semmi? Ismeri a módszereimet: alkalmazza őket!

– Mindössze arra a kézenfekvő dologra tudok következtetni, hogy az emberünk valaha Londonban praktizált, mielőtt vidékre költözött volna.

– Ennél, azt hiszem, egy kicsit tovább is merészkedhünk. Nézze csak meg itt, ahol világosabb van! Milyen alkalmából szoktak valakinek efféle holmit ajándékozni? Vajon mikor gyűlhetek össze dr. Mortimer barátai, hogy jókívánásaikat valami kis ajándékkal is kifejezzék? Természetesen akkor, amikor dr. Mortimer fölmondta kórházi állását, hogy magánpraxist indítson. Tudjuk, hogy dr. Mortimert megajándékozták. Föltételezzük, hogy elhagyta a városi kórházat, hogy vidéken folytassa működését. Túlságosan messzire mennénk, ha levonnánk ebből azt a következtetést, hogy ebből az alkalmából kapta ajándékba ezt a botot?

– Kétségkívül valószínűnek látszik.

– Mármost nyilvánvaló, hogy az emberünk nem lehetett osztályos orvos, mivel ilyen pozícióba csak olyasvalakit szoktak kinevezni, akinek régi és jól menő praxisa van Londonban, márpedig nem valószínű, hogy egy ilyen ember csak úgy fogja magát, és elmegy vidékre. De akkor vajon mi lehetett? Ha a kórházban dolgozott, de nem volt osztályos orvos, akkor csakis bentlakó kórházi orvos lehetett – alig több, mint egyszerű gyakorló orvos. Öt évvel ezelőtt hagyta el a kórházat – a dátum ott áll a boton. Tehát az ön megállapodott, középkorú háziorvosa, hipp-hopp, máris köddé vált, kedves Watsonom, és helyette itt van nekünk egy rokonszenves, kevésbé becsvágyó, szórakozott, harminc év alatti fiatalember, akinek van egy kutyája, amelyet nagyjából úgy jellemezhetnék, hogy nagyobb, mint egy terrier, de kisebb, mint egy masztiff.

Hitetlenkedve fölnevettem. Sherlock Holmes hátradőlt a pamlogon, és hullámzó kis füstkarikákat fújt a mennyezet felé.

– Ami ezt az utóbbi állítását illeti, azt nincs módomban ellenőrizni – mondtam –, de ami az emberünk életkorát és pályafutását illeti, azokkal kapcsolatban könnyen utánanézhethünk egy-két adatnak.

Azzal arról a polcról, ahol az orvosi könyveket tartom, levettem az Orvosok Névjegyzékét, és felütöttem a Mortimer névnel. Egész sor Mortimert találtam, de csak egy volt közülük, aki azonos lehetett a mi látogatónkkal. Felolvastam a rövid életrajzot.

„Mortimer, James, 1882-től a seborvosok királyi testületének tagja, lakhelye Grimpen, Dartmoor, Devon. 1882 és 1884 között a Charing Cross-i kórház bentlakó orvosa. „Regresszió-e a betegség?” című tanulmányával megnyerte a Jackson-díjat az összehasonlító patológia kategóriájában.

A Svéd Patológiai Társaság levelező tagja. Művei: „Az atavizmus néhány furcsasága” (Lancet, 1882): „Létezik-e haladás?” (Pszichológiai Szemle, 1883. március). Grimpen, Thorsley és High Barrow községek tisztiorvosa.”

– A helyi kórust nem említik, Watson – jegyezte meg Holmes gonoszkodó mosollyal –, de az emberünk csakugyan vidéki orvos, amint ezt nagyon helyesen kikövetkeztette. Azt hiszem, a következtetésem nagyjából helytállónak bizonyultak. Mármost ami a jelzőket illeti, amelyekkel a barátunkat jellemeztem: rokonszenves, szerény és szórakozott, ha jól emlékszem. Tapasztalataim azt bizonyítják, hogy e világon kizárólag a rokonszenves emberek szoktak búcsúajándékokat kapni, ezenkívül, ha valaki föladja londoni karrierjét a vidék kedvéért, az nem lehet túlságosan becsvágyó, és csak egy szórakozott ember hagyhatta itt a botját a névjegye helyett, miután egy órát várt rám a szobámban.

– És a kutya?

– A kutyának az a szokása, hogy a gazdája után viszi a sétabotot. Mivel a bot nehéz, a kutyának erősen kell tartania a közepe táján, ahol tisztán látszik a fogainak a nyoma. A kutya áll, a nyomok közti távolságból ítélve, véleményem szerint szélesebb, mint egy terrieré, de nem olyan széles, mint egy masztiffé. Lehet, hogy – igen, hát persze, mi más lehetne? Egy göndör szőrű spániel!

Mialatt beszélt, föl pattant a pamlagról, és föl-alá járkált a szobában. Hirtelen megtorpant az ablakfülkében. A hangjában olyan szilád meggyőződés csengett, hogy meglepetten fölpillantottam.

– Na de öreg fiú, hogy lehet olyan biztos ebben?

– Mi sem egyszerűbb: látom a kutyát, mert odalenn áll a kapuban, és már csönget is a gazdája. Ne menjen még, Watson, nagyon kérem! Az emberünk orvos, akárcsak maga, és

sokat segíthet, ha maga is itt van. És most, Watson, eljött a drámai, végzetes pillanat, amikor közeledő lépteket hallunk a lépcsőházból: valaki mindjárt besétál az életünkbe, és nem tudjuk, jót hoz-e vagy rosszat. Vajon mit akar dr. James Mortimer, a tudomány embere, Sherlock Holmestől, a bűnügyek szakértőjétől? Tessék, jöjjön beljebb!

Meglepetten vettem szemügyre a látogatónkat: nem is emlékeztetett arra a tipikus vidéki doktorra, akire számítottam. Nagyon magas, vézna ember volt, az orra hosszú és előreugró, akár a madárcsőr, közel ülő, élénk és figyelmes pillantású, szürke szeme aranykeretes szemüveg mögül ragyogott elő. Orvoshoz illően, de meglehetősen hanyagul volt öltözve, szalonkabátja viseltes volt, nadrágja kirojtosodott. Bár még fiatal volt, sovány háta már meghajlott, nyakát előrenyújtva, jóakaratóan pislogva közeledett felénk. Amint belépett, pillantása a sétatbotjára esett, amelyet Holmes még mindig a kezében tartott. Fölkiáltott örömben, és futva megindult feléje.

– Hát itt van! Nagyszerű! – kiáltott föl. – Nem voltam biztos benne, hogy itt hagytam-e vagy a Tengerészeti Hivatalban. A világeért sem szeretném elveszíteni ezt a botot!

– Látom, ajándékba kapta – mondta Holmes.

– Igen, uram.

– A Charing Cross-i Kórháztól?

– Igen, egy-két ottani barátomtól kaptam, nászajándékba.

– Ajjaj, hát ez bizony baj! – jegyezte meg Holmes a fejét csóválva.

Dr. Mortimer kissé meglepődve pislogott rá a szemüvege mögül.

– Már miért lenne baj?

– Csak azért, mert ezzel ön összezavarta a mi kis következtetéseinket. Tehát nászajándékba, azt mondja?

– Igen, uram. Amikor megházasodtam és otthagytam a kórházat, és vele a professzori karrier minden esélyét. Ezt kellett tennem, hogy saját otthonra tehessek szert.

– Jó, jó, hát akkor mégsem tévedtünk olyan nagyot – mondta Holmes. – Most pedig, James Mortimer doktor...

– Csak Mortimer úr, uram. Nem doktor, csak egyszerű seb orvos.

– És szemlátomást olyan ember, aki sokat ad a pontoságra.

– Kicsit belekontárokodtam a tudományba, Mr. Holmes, fölszedegettem egyet-kettőt a nagy, ismeretlen óceán partján heverő kagylók közül. Remélem, csakugyan Mr. Sherlock Holmeshez beszélek, nem pedig...

– Nem, nem, ez itt a barátom, dr. Watson.

– Örülök, hogy megismerhetem, uram. Már hallottam emlegetni az ön nevét a barátjáéval kapcsolatban. Ön rendkívül érdekel engem, Mr. Holmes. Megvallom, egyáltalán nem számítottam ilyen dolichocephalikus koponyára, sem pedig ilyen feltűnő szupra-orbitális fejlettségre. Megengedné, hogy végighúzzam az ujjamat a parietális nyílásán? Az ön koponyájának gipszmásolata, uram, addig is, amíg az eredeti hozzáférhetővé nem válik, bármely antropológiai múzeumnak díszére válna. Nem akarok mohónak mutatkozni, de be kell vallanom, hogy fáj a fogam a koponyájára.

Sherlock Holmes hellyel kínálta különös vendégünket.

– Látom, maga éppannyira megszállottja a saját tudományának, uram, mint én az enyémmek – mondta. – A mutatóujján látom, hogy maga sodorja a cigarettáit. Ne zavartassa magát, gyűjtson rá nyugodtan!

Vendégünk cigarettapapírt és dohányt húzott elő, és meglepő ügyességgel csavarta egyiket a másikba. Hosszú, remegő ujjai olyan fürgén mozogtak, akár egy rovar csápjai. Holmes hallgatott, de a gyors, éles pillantásokból, amelyeket furcsa látogatónkra vetett, láttam, hogy érdekli ez az ember.

– Föltételezem, uram – szólalt meg végül –, amikor tegnap este és ma újfent megtisztelt látogatásával, ezt nem egyedül azzal a céllal tette, hogy megvizsgálja a koponyámat.

– Nem, uram, dehogya: bár nagyon örülök, hogy erre is alkalmam adódott. Azért jöttem önhöz, Mr. Holmes, mert ráébredtem, hogy én magam nem vagyok gyakorlati ember, és hirtelen egy roppant súlyos és rendkívüli problémával találtam magam szemközt. Mármost ha elfogadjuk, ahogy én is teszem, hogy ön a második legjobb a maga területén Európában...

– Valóban? És megkérdezhetem, kinek adományozta a „legjobb” megtisztelő címét? – kérdezte Holmes kissé epésen.

– Egy olyan kifejezetten tudományos beállítottságú személyre, amilyen én vagyok, Monsieur Bertilleon munkái óhatatlanul nagy vonzerőt gyakorolnak.

– Akkor nem lenne jobb, ha őhöz fordulna?

– Mint mondtam, uram, ő egy kifejezetten tudományos beállítottságú személy. De mint gyakorlati elmének, ezt mindenki elismeri, önnek nincsen párja. Remélem, uram, hogy nem túlságosan elhamarkodottan...

– Csak egy kicsit – vágott közbe Holmes. – Úgy vélem, dr. Mortimer, bölcsen tenné, ha minden további köntörfalazás nélkül egyszerűen elmondaná, pontosan miféle probléma megoldásához szeretné igénybe venni a segítségemet.

2

A BASKERVILLE CSALÁD ÁTKA

– Van nálam egy kézirat – szólta dr. James Mortimer.
– Észrevettem, amint belépett a szobába – felelte Holmes.
– Meglehetősen régi.
– A tizennyolcadik század elejéről való, hacsak nem hamisítvány.

– Ezt meg honnét tudja, uram?

– Mialatt ön beszélt, nekem módomban állt szemügyre venni belőle azt az egy-két centit, ami kilátszik a zsebéből. Hitvány szakember az, aki nem tudja megmondani egy dokumentum keletkezési idejét kb. egy évtizednyi pontossággal. Ön nyilván ismeri azt a kis monográfiát, amelyet erről a tárgyról írtam. A maga kéziratának keletkezési idejét nagyjából 1730-ra tenném.

– A pontos dátum 1741. – Dr. Mortimer előhúzta a kéziratot a mellényzsebéből. – Ezt a családi iratot Sir Charles Baskerville bízta a gondjaimra, akinek hirtelen és tragikus halála három hónappal ezelőtt olyan nagy izgalmat keltett Devonshire-ben. Állíthatom, hogy nemcsak az orvosa voltam, hanem közeli barátja is. Sir Baskerville erős és határozott személyiség volt, uram, éles eszű, gyakorlatias, és

éppoly kevésbé hajlamos a képzelődésre, mint én magam. Ezt a dokumentumot azonban nagyon komolyan vette, és lelkileg fölkészült rá, hogy úgy fogja végezni, mint ahogyan csakugyan végezte.

Holmes a kéziratért nyúlt, és kisimította a térdén.

– Bizonyára észrevette, Watson, hogy az író fölváltva használja a hosszú és a rövid s-et. Ez is egyike annak a számos jelnek, amelyek alapján meg lehet állapítani a kézirat keletkezési idejét.

Holmes válla fölött belepillantottam az elsárgult papirosba és a megfakult kézírásba. A lap tetején ez állt: „Baskerville Hall”, lejjebb, nagy, ákombákom számokkal: „1742”.

– Valamiféle beszámolóknak látszik.

– Igen, beszámol egy régi legendáról, amely apáról fiúra száll a Baskerville családban.

– De gondolom, az ügy, amelyben a véleményemet kéri, valamivel időszerűbb és gyakorlatibb természetű.

– Igen, a lehető legidőszerűbb: olyan ügy, amelyben huszonnégy órán belül döntenem kell. Viszont a kézirat rövid, és szoros kapcsolatban áll az üggyel. Engedelmeivel, felolvasom önöknek.

Holmes hátradőlt a székén, összeillesztette az ujjbegyeit, és megadó arccal lehunyta a szemét. Dr. Mortimer a fény felé fordította a kéziratot, és magas, recsegő hangon a következő furcsa, régimódi szöveget olvasta fel.

„Ami a Baskerville-i Eb eredetét illeti, sok mindent rebesgetnek az emberek e tárgyról, mivel azonban én magam egyenes ági leszármazottja vagyok Hugo Baskerville-nek, és a történetet atyámtól hallottam, ki annak idején szintúgy a maga atyjától értesült róla, abban az erős hitben vetem papírra e sorokat, hogy minden pontosan úgy történt, ahogyan

itt írva áll majd. Szeretném, fiaim, ha elhinnétek nekem: egy és ugyanazon Igazság, amely lesújt a bűnre, irgalmat is gyakorolhat, és nincs olyan súlyos átok, amelyet imával és bűnbánattal föl ne lehetne oldani. Ne az legyen számotokra e történet tanulsága, hogy rettegnünk kell a múlt gyümölcseitől, hanem az, hogy körültekintőnek kell lennetek a jövőben, nehogy azok a szennyes szenvedélyek, amelyek családunknak annyi súlyos szenvedést okoztak, újra eluralkodjanak rajtatok, és romlásba taszítsák családunkat.

Tudjátok meg tehát, hogy a Nagy Lázadás idejében (melynek históriáját megírta a nagytudományú Lord Clarendon, kinek munkáját erősen a figyelmetekbe ajánlom), ez a baskerville-i udvarház Hugo nevű ősünk birtokában volt, és senki sem tagadhatja, hogy ez a bizonyos Hugo féktelen, szégyentelen és istentelen ember volt. Igazság szerint ezt a szomszédai még csak megbocsátották volna, tekintve, hogy ez a vidék sohasem bővelkedett szent életű emberekben, csakhogy ősünket mint féktelen és kegyetlen tréfacsinálót is ismerték szerte a nyugati grófságokban. Úgy esett, hogy ez a bizonyos Hugo megszerette (ha ugyan illendő efféle sötét szenvedélyt ilyen fényes névvel illetni) egy kisbirtokos leányát, akinek földjei a baskerville-i birtok közelében terültek el. Csakhogy a leányzó, lévén jó nevelésű és kifogástalan jellemű fiatal hölgy, rettegett rossz hírű ősünktől, és kerülte a társaságát. Így történt, hogy egy tavaszi napon Hugo, öt-hat hasonszőrű, léha és gonosz cimborájával, belopózott a kisbirtokos házába, és elrabolta a leányzót, miáltal annak atyja és fivérei távol voltak, amint azt Hugo ősünk nagyon is jól tudta. A leányzót Baskerville Hallba hurcolták, és ott bezárták egy emeleti szobába, majd Hugo és barátai asztalhoz ültek, és megkezdték hosszú éjszakai tivornyjukat, mint az rendes szokásuk volt. A szegény

leányka pedig, akinek szobájába fölhallatszott a részeg gajdolás, ordítózás és rettenetes káromkodás, majd eszét veszítette a félelemtől – mondják, hogy Hugo Baskerville boros fővel oly szörnyűmód káromkodott, hogy aki hallotta, azt várta, menten belécsap a villám. Végezetül a félelem olyan tette sarkallta a balsorsú leányzót, amelytől még a legbát-rabb és legügyesebb férfi is visszariadna: a kastély déli falát akkoriban (és még most is) benőtte a borostyán, ennek indáin kúszott alá a leányzó az eresz magasságából, majd pedig hazafelé vette az útját a pusztán keresztül, mivel a kastély csak néhány mérföldnyire feküdt atyja házától.

Úgy esett, hogy kisvártatva Hugo odahagyta a vendégeit, és felkereste foglyát, hogy enni- és innivalót vigyen neki, és talán rosszabb dolgokat is műveljen, ám látnia kellett, hogy a kalitka üres, és a madár kirepült. Ekkor, mondják, úgy kezdte viselni magát, mint akit megszállt az ördög: lerohant a lépcsőn az ebédlőterembe, felugrott a nagy asztal tetejére, hogy a fedeles kancsók és fatányérok szanaszét repültek, és az egész társaság füle hallatára azt ordította, hogy még aznap éjjel eladja testét és lelkét a gonosz hatalmaknak, ha sikerül utolérnie a leányzót. Miközben ivócimborái halálra váltan nézték az őrjöngőt, egyikük, aki gonoszabb, vagy talán csak részegebb volt a többinél, fölördített, hogy uszítsák a leányzó után a kutyákat. Ezt hallván Hugo kirohant a házból, odakiáltott a lovászainak, hogy nyergeljék meg a kancáját, és eresszék ki a falkát, majd pedig megsza-goltatván az ebekkel a leányzó kendőjét, ráállította őket a nyomra, falka és gazdája a leányzó után eredtek a holdsü-tötte pusztaságon keresztül.

Hugo cimborái egy ideig tátott szájjal, dermedten álltak, és semmit sem értettek, olyan sietősen követték egymást az események. Hamarosan azonban elméjük homálya

oszladozni kezdett, és ráébredtek, miféle vadászat folyik a pusztaságon. Ekkor mindnyájan lázas izgalomba jöttek, egyesek a fegyvereikért kaptak, mások a lovukat követelték, megint mások egy újabb flaska borért kiáltottak. Végül azonban zavarodott elméjük némileg kitisztult, és az egész társaság, szám szerint tizenhárman, lóra kapott és a leányzó után eredt. A hold világosan ragyogott felettük, ők pedig sebesen, váll váll mellett lovagoltak arrafelé, amerre a leányzónak is haladnia kellett, ha haza akart térni atyja házába.

Egy-két mérföldnyire lehettek a kastélytól, amikor elhaladtak egy pásztor mellett, aki éjszaka legeltette a nyáját a pusztaságon. Odakiáltottak neki, nem látta-e az üldözött leányzót. A pásztornak, így mondja a történet, szinte megbénította a nyelvét a rettegés, végül azonban mégiscsak megszólalt. Igen, látta a boldogtalan leányzót, mondotta, és nyomában a kutyákat. »De még többet is láttam« folytatta. »Erre vágatott el az előbb Hugo Baskerville a fekete kancáján, és mögötte némán loholt maga a pokol kutyája – isten óvjon tőle, hogy valaha egy hozzá hasonló bestia az én nyomomba szegődjék.« A részeg urak szitkokat zúdítottak a pásztorra, aztán továbblovagoltak. Ám hamarosan megfagyott a vér ereikben: patadobogás közeledett feléjük a pusztából, és a fekete kanca vágatott el mellettük, testét kiverte a fehér tajték, kantárszárát maga után vonszolta, nyerge üres. Hugo ivócimborái közelebb húzódtak egymáshoz, mert szörnyű félelem fogta el őket, de azért továbbhaladtak a pusztaságon át, bár minden egyes lovas, ha egymagában lett volna, örömet hazafelé fordította volna a lova fejét. Ekként ügettek egy darabig, mígnem végezetül utolérték a vérebeket. Ezek, bár nemes és bátor fajtából valók voltak, most egymáshoz bújva nyöszörögtek egy gödör vagy szurdok peremén, ahogy nálunkfelé nevezik – némelyik kutya

eloldalogni igyekezett, mások fölmeredő nyakszőrzzettel és dülledt szemmel bámultak lefelé az előttük elterülő keskeny völgybe.

A társaság megtorpant, mivel, mint sejthetitek, tagjai immár józanabbak voltak, mint induláskor. Legtöbbjük a világeért sem ment volna tovább, de hárman közülük, a legbátrabbak, vagy talán a legrészegebbek, továbblovagoltak lefelé a szurdokba. A szurdokon keresztül széles térségre értek, ahol ott állt kettő azokból a hatalmas kövekből, amelyeket valamilyen elfelejtett nép állított a régi időkben. A hold ragyogóan sütött, és ott, a térség közepén hevert a szerencsétlen leányzó holttesteme, azon a helyen, ahol a félelemtől és a kimerültségtől holtan esett össze. De nem az ő holttestének láttán meredt a három vakmerő lovas minden hajszála égnek, még csak nem is Hugo Baskerville tetemének láttán, amely ott feküdt a közelében, hanem mert Hugo teteme mellett egy szörnyűséges lény, egy hatalmas, fekete bestia állott, és a tetem torkát marcangolta: alakjára nézvést kutya, de sokkal nagyobb, mint bármelyik kutya, amelyet halandó ember szeme valaha láthatott. És az állat ott, a szemük látára átharapta Hugo Baskerville torkát, majd feléjük fordította lángoló szemét és vértől csöpögő állát. Azok hárman fölördítettek félelmükben, és sikoltozva, lóhalálában vágattak keresztül a pusztaságon. Úgy beszélnek, egyikük még aznap éjjel behalt a szörnyű látványba, de a másik kettő is csak árnyéka volt korábbi önmagának hátralévő életében.

Így beszéli el a mese, fiaim, miként bukkant föl első ízben az a szörnyűséges eb, amely azóta is olyan keservesen gyötri családunkat. Azért írtam le számotokra ezt a történetet, mert az ismerős dolgok nem töltenek el bennünket olyan rémülettel, mint azok, amiket csak sejtetés és célozgatások formájában közölnek velünk. Nem tagadhatom azt

sem, hogy családunk sok tagja halt meg szerencsétlen körülmények között, hirtelen, erőszakos és rejtélyes módon. És mégis, reménykedjünk a Gondviselés véghetetlen jószágában, amely nem bünteti az ártatlanokat örökkön-örökké, mindössze harmad-, avagy negyedíziglen, ahogyan az a Szentírásban áll. Ennek a Gondviselésnek a kegyelmébe ajánllak benneteket, fiaim, és arra intelek, hogy legyetek elővigyázatosak, és ne vágjatok át soha a pusztaságon éjnek idején, amikor a gonosz erői fennen tobzódnak.

(E sorokat Hugo Baskerville vetette papírra fiai, Rodger és John épülésére, egyúttal meghagyva nekik, hogy nővérük, Elizabeth előtt soha ne beszéljenek a fentiekről.)

Amikor dr. Mortimer befejezte ennek a fantasztikus történetnek a fölolvását, föltolta a szemüvegét a homlokára, és Mr. Sherlock Holmesra bámult. Holmes ásított, és cigarettája csikkjét belehajította a tűzbe.

– Igen?

– Érdekesnek találta, amit fölolvastam?

– Olyasvalaki számára, aki tündérmeséket gyűjt, bizonyára érdekes.

Dr. Mortimer összehajtogatott újságot húzott elő a zsebéből.

– Most pedig, Mr. Holmes, van itt valami időszerűbb az ön számára. Ez itt a Devon Megyei Krónika idei, május 14-ei száma. Rövid beszámoló bizonyos tényekről, amelyek napvilágra kerültek Sir Charles Baskerville néhány nappal korábban történt halálával kapcsolatban.

Barátom érdeklődő arccal hajolt előbbre. Vendégünk visszatolta az orrára a szemüvegét, és olvasni kezdett:

„Sir Charles Baskerville nemrégiben bekövetkezett, hirtelen halála gyászba borította grófságunkat. Sokan azt remélték,

hogy a következő választásokon Sir Charles indul a liberális párt színeiben a közép-devoni körzet képviselőjeként. Bár viszonylag rövid ideje élt Baskerville Hallban, rokonszenves személyisége és rendkívüli nagylelkűsége elnyerte mindazok szeretetét és tiszteletét, akik kapcsolatba kerültek vele. Manapság, az úrgazdagok korában, üdítőleg hat olyan esettel találkozni, amikor a környék egyik régi, valaha jobb napokat látott családjának egy tagja, aki saját erejéből jelentős vagyonra tett szert, ezt a vagyont arra fordítja, hogy visszaállítsa családja ősi lakhelyének megkopott fényét. Sir Charles, mint az köztudott, hatalmas összeget nyert Dél-Afrikában a tőzsdén. Ám ő bölcsőbbnek bizonyult azoknál, akik addig folytatják a tőzsdézést, amíg a szerencse el nem pártol tőlük: Sir Charles pénzzé tette a részvényeit, és a nyereséget hazahozta Angliába. Mindössze két esztendeje költözött Baskerville Hallba, és szeltemben-hosszában beszélnek, milyen nagyszabású helyreállítási és fejlesztési munkálatokat szakított félbe a halála. Ő maga gyermektelen lévén, gyakran hangoztatta, azt szeretné, ha az egész vidék még az ő életében részesednék az ő jó szerencséjének gyümölcseiből, és sokaknak van okuk rá, hogy meggyászolják idő előtti elmúlását. E hasábokon gyakran számoltunk be a helyi és megyei jótékonsági szervezeteknek juttatott, nagylelkű adományairól.

Nem állíthatjuk, hogy a halottszemle teljes egészében tisztázta volna Sir Charles halálának körülményeit, de ahhoz mindenesetre elegendő volt, hogy véget vessen annak a szóbeszédnek, amely bizonyos helyi babonákból táplálkozott. Az égvilágon semmi okunk rá, hogy bűnös üzemekre gyanakodjunk, sem pedig arra, hogy azt képzeljük, Sir Charles halálában valamilyen nem természetes ok is közrejátszott. Sir Charles özvegy volt, és olyan ember, akit joggal

nevezhetünk kissé különcknek. Tekintélyes vagyona ellenére az egyszerű életvitel barátja volt, és Baskerville Hallban a bentlakó személyzet mindössze egyetlen, Barrymore nevű házaspárból állt: a férj látta el a komornyik, a feleség a házvezetőnő feladatait. Tanúvallomásuk szerint, amelyet Sir Charles számos barátja is megerősített, Sir Charles egészsége az utóbbi időben megromlott. A jelek valamiféle szívbetegségre utaltak, amely gyakori elsápadásban, nehéz légzésben és idegi eredetű, heveny depressziós rohamokban nyilvánult meg. Dr. James Mortimer, az elhunyt barátja és kezelőorvosa, hasonló értelemben nyilatkozott.

A haláleset körülményei csöppet sem rejtelmesek. Sir Charles minden este, mielőtt aludni tért volna, végigsétált Baskerville Hall híres tiszafa-alléján. A Barrymore házaspár tanúvallomásából kiderül, hogy ez rendes szokása volt. Május 4-én Sir Charles közölte Barrymore-ékkal, hogy másnap Londonba szándékozik utazni, és meghagyta Barrymore-nak, hogy csomagolja be a bőröndjét. Aznap éjjel is elindult szokásos esti sétájára, amelynek során minden alkalommal elszívott egy szivart. A sétából soha nem tért vissza. Éjfélkor Barrymore észrevette, hogy a kastély bejárati ajtaja még mindig nyitva áll: megijedt, lámpát gyújtott, és gazdája keresésére indult. Aznap esett, és Sir Charles lábnyomai tisztán kirajzolódtak a fasor teljes hosszában. Félúton a fasorból kertkapu nyílik a pusztára. Bizonyos jelek arra mutattak, hogy Sir Charles kis ideig ennél a kapunál álldogált. Azután továbbhaladt a fasorban, melynek túlsó végében a holttestét megtalálták. Barrymore tanúvallomásában azt állította – és ez egyike azoknak a tényeknek, amelyekre mindmáig nem sikerült magyarázatot találni –, hogy gazdájának lábnyomai megváltoztak attól kezdve, hogy elhaladt a pusztára nyíló kapu mellett – úgy tűnt, mintha ettől kezdve lábujjhegyen

ment volna. Egy bizonyos Murphy, egy cigány lókereskedő, kinn tartózkodott a pusztán aznap éjjel, nem messze a fasortól, de maga is bevallja, hogy a kérdéses időpontban alkohol hatása alatt állt. Azt állítja, kiáltásokat hallott, de nem képes megmondani, milyen irányból jöttek. Sir Charles testén erőszaknak semmi nyomát nem találták, és jöllehet az orvos tanúvallomása szerint arcvonásai szinte a felismerhetetlenségig eltorzultak – olyannyira, hogy dr. Mortimer eleinte nem is volt hajlandó az előtte fekvő holttestben felismerni barátját és páciensét –, ez a jelenség korántsem számít ritkaságnak légzési zavarok esetében és olyankor, ha a halál oka szívelégtelenség. Ezt a magyarázatot a boncolás is alátámasztotta, amely hosszú ideje fennálló szervi szív-
bajt mutatott ki, a halottkémi jelentés pedig megerősítette az orvosszakértő megállapításait. Ez bizonyos tekintetben szerencse, mivel rendkívül fontos, hogy Sir Charles örököse mielőbb beköltözzék a kastélyba, és folytathassa az örökös megkezdett munkáját, amely oly szomorú módon maradt félbe. Ha a halottkém prózai megállapításai nem vetettek volna véget azoknak a regényes szóbeszédnek, amelyek szélteben-hosszában terjedtek az esettel kapcsolatban, nehéz lett volna új lakót találni Baskerville Hall számára. Úgy tudjuk, Sir Charles legközelebbi élő rokona Mr. Henry Baskerville, Sir Charles Baskerville öccsének fia. A fiatalember, amikor legutóbb hallatott magáról, Amerikában tartózkodott: már megkezdődtek a felkutatására irányuló erőfeszítések, annak érdekében, hogy tudassák vele: tekintélyes vagyont örökölt.”

Dr. Mortimer összehajtogatta az újságot, és visszadugta a zsebébe.

– Ezek azok a tények, Mr. Holmes, amelyek nyilvánosságra kerültek Sir Charles Baskerville halálával kapcsolatban.

– Köszönöm önnek – szólt Holmes –, hogy felhívta a figyelmemet erre az esetre, amelynek kétségtávol van néhány érdekes vonása. Annak idején magam is fölfigyeltem pár újságcikkre vele kapcsolatban, de abban az időben érdeklődésemet teljesen lekötötte a vatikáni kámeák ügye. Minden erőmmel azon igyekeztem, hogy a pápának szolgálatára legyek, így számos érdekes angol eset elkerülte a figyelmemet. Szóval ön azt állítja, ebben a cikkben benne van minden olyan tény, amely nyilvánosságra került?

– Igen, azt.

– Akkor halljuk azokat a tényeket, amelyek nem kerültek nyilvánosságra! – Holmes hátradőlt, összeillesztette az ujjbegyeit, és felöltötte legszenvtelenebb vizsgálóbírói arc kifejezését.

– Amit most elmondok önnek – kezdte dr. Mortimer, akin erős felindulás jelei kezdtek mutatkozni –, még soha nem árultam el senkinek. Azért nem említettem a halottkémi vizsgálat során, mert visszaborzadtam attól a lehetőségtől, hogy én, a tudomány embere, olyan színben tűnjek fel a nyilvánosság előtt, mint aki maga is osztozik a nép babonáiban. De más okom is volt rá, mégpedig az, hogy Baskerville Hallnak, mint azt az újságcikk is megállapítja, alighanem sose lesz többé lakója, ha bármi olyasmi történik ott, ami még tovább rontja a hely már amúgy is riasztó hírét. Úgy gondoltam, e két ok elegendő mentséget jelent számomra, amiért valamivel kevesebbet árultam el, mint amennyit tudok, mivel az égvilágon semmi jó nem sült volna ki belőle, ha beszélek. Arra viszont semmi okom nincsen, miért ne lehetnék önnel teljesen őszinte.

A puszta igen gyéren lakott hely, így azok a lakói, akik viszonylag közel lagnak egymáshoz, sok időt töltenek egymás társaságában. Így én is gyakran láttam Sir Charles

Baskerville-t. Mr. Franklandtól, Lafter Hall gazdájától, és Mr. Stapletontól, a természetbúvártól eltekintve több mér-földes körzetben nem él több tanult ember. Sir Charles nem volt társaságkedvelő, de a betegsége alkalmat adott rá, hogy megismerkedjünk, és közös tudományos érdeklődésünk gondoskodott róla, hogy szorgosan ápoljuk ezt a kapcsolatot. Egész sor tudományos megfigyeléssel tért vissza Dél-Afrikából, és sok kellemes estét töltöttünk együtt azzal, hogy összehasonlítottuk a busmanok és a hottentoták anatómiáját.

Az elmúlt néhány hónap során egyre inkább az volt a benyomásom, hogy Sir Charles rendkívül feszült idegállapotban van, már-már az összeomlás szélén. Rendkívül komolyan vette azt a családi legendát, amelyet az előbb felolvastam önöknek – olyannyira, hogy jóllehet szívesen sétálgatott a kastély parkjában, a világért sem ment volna ki a pusztára éjszaka. Tudom, ez hihetetlenül hangzik az ön számára, Mr. Holmes, de mélységesen meg volt győződve róla, hogy borzalmas végzet függ családja feje fölött, és kétségtelen, hogy mindaz, amit őseinek sorsáról elmondott, nem volt túlságosan biztató. Sir Charles nem tudott szabadulni a gondolattól, hogy valamilyen kísérteties lény ólálkodik a közelben, és nemegyszer faggatott, hogy amikor éjszaka beteghez hívtak, utam során nem láttam-e valamilyen különös lényt vagy nem hallottam-e kutyavonítást. Az utóbbi kérdést jó néhányszor feltette nekem, és minden alkalommal remegett a hangja az izgalomtól.

Jól emlékszem egy alkalomra, amikor, körülbelül három héttel a végzetes esemény előtt, kocsin érkeztem a kastély elé. Sir Charles történetesen éppen ott állt a bejárati ajtóban. Leszálltam a bricskámról, odaléptem hozzá, de ő elnézett valahová a vállam fölött, arcán a legszörnyűbb borzalom

kifejezésével. Megfordultam a sarkamon, és még éppen láttam, amint valami, amit én nagy, fekete borjúnak néztem, áthalad a felhajtó túlsó végén. Sir Charles olyan izgatott és rémült volt, hogy kénytelen voltam visszamenni odáig, ahol az állatot láttuk, és megpróbáltam megkeresni. De az eltűnt, és ez az eset a lehető legrosszabb hatással volt Sir Charles idegeire. Vele maradtam egész este, és ekkor, hogy magyarázattal szolgáljon a rendkívüli izgalomra, amelyet észrevettem rajta, átadta nekem azt a kéziratot, amelyet beszélgetésünk elején felolvastam önöknek. Ezt a kis közzjátékot csak azért említettem, mert bizonyos fontosságra tett szert a későbbi tragédia fényében, de akkor meg voltam győződve róla, hogy tökéletesen hétköznapi esettel van dolgunk, és Sir Charlesnak semmi oka nem volt az aggodalomra.

Én tanácsoltam Sir Charlesnak, hogy utazzék Londonba. Tudtam, hogy a szíve nem egészséges, és az állandó szorongás, amelyben élt, még ha e szorongás kiváltó oka csak a képzeletében létezett is, komolyan megviselte az egészséget. Úgy gondoltam, ha néhány hónapot tölt kellemes szórakozással a városban, új emberként fog visszatérni. Mr. Stapleton, közös barátunk is így vélekedett – ő is nagyon aggódott Sir Charles egészségéért. Ám az utolsó pillanatban bekövetkezett a katasztrófa.

Sir Charles halálának éjszakáján Barrymore, a komornyik, aki a holttestet megtalálta, Perkinst, a lovászt küldte értem. Perkins lovon tette meg a házamig vezető utat. Még fönn voltam, így egy órával az esemény után már odaértem Baskerville Hallba. Ellenőriztem és megerősíthettem mindazokat a tényeket, amelyek a halottszemlén elhangzottak. Követtem a lábnyomokat a tiszafák között, láttam azt a helyet a pusztára vezető kapunál, ahol Sir Charles, úgy tűnik, egy darabig várakozott, én is észrevettem, hogy onnantól

kezdve lábnyomainak alakja megváltozott, és láttam, hogy Barrymore-én kívül egyetlen másik lábnyom sem maradt a puha kavicsos, végezetül pedig gondosan megvizsgáltam a holttestet, amelyhez senki nem ért egy ujjal sem az érkezésemig. Sir Charles arcra borulva feküdt, karjait szétvetve, ujjjaival a földbe markolt, vonásait pedig annyira eltorzította valamilyen erős érzelem, hogy nem mertem volna megesküdni rá: csakugyan ő az. Testén az erőszaknak semmilyen nyomát nem lehetett fölfedezni. Barrymore egyik állítása azonban a halottszemlén elhangzottak közül mégsem felel meg az igazságnak. Azt állította, hogy semmiféle lábnyom nem volt a holttest környékén. Ő nem vette észre – de én igen. Én láttam lábnyomokat, nem a holttest közvetlen közelében ugyan, de tisztán és kivehetően.

– Lábnyomokat?

– Lábnyomokat.

– Férfiét vagy nőét?

Dr. Mortimer egy pillanatig furcsán méregetett minket.

– Egyikét sem, Mr. Holmes – válaszolta végül olyan hal-
kan, hogy már-már suttogott. – Egy óriási kutya lábnyomai
voltak!